

Οἱ Σύμβουλοι τῆς Φιλεμπορικῆς
Ἀσφαλείας.

Ἰωάννης ς. πρώϊος
Δ. Κωνσταντινίδης
Ἀλέξανδρος Ζ. Πετροκόκκινος
Ν. Σιδερικουδης
Ἀργύριος Δ. Ταρποχιζῆς
Θεοχάρης Παλαιολόγος
Α. Νίκας.

Τῆς Ἐταιρίας τῶν Φίλων Ἀσφαλιστῶν
οἱ Σύμβουλοι.

Πατῖας Ζ. ῥάλλης
Στ. Ζυγομαλᾶς
Μ. γερούσης
ς. караγιανάκης
ἀθ. Παππαδούκα
Ἀθ. λαδόπουλος.

Οἱ Διοικηταὶ τοῦ Ἑλλ. Ἀσφαλιστικοῦ
Καταστήματος.

Γος Ψίχας
Ἀργύριος Δ. Ταρποχιζῆς
ς. караγιανάκης
Ἀθ. Λαδόπουλος
Ν. Μεταξὰς
Δ. Α. Μιαούλης
Παῦλος Νεγροπόντης
Α. Νίκας
Ζ. Α. Βοῦρος
ἀθ. Παππαδούκα.

Οἱ Σύμβουλοι τοῦ ἀσφαλιστικοῦ
Καταστήματος ὁ «Φοῖνιξ».

Δ. Α. Μιαούλης
Νικόλαος Χ". Α. γιαιτζῆς
Ἀλέξανδρος Ζ. Πετροκόκκινος
γεώργιος μαυρουδόγλους
Κωνσταντῖνος Ν. Πάγκαλος.

(«Ἀθηνα», Ναυπλία, 8 Ἀπριλ. 1833).

Περὶ Ἐρμουπόλεως.

Ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κατοικήσω εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων πατρίδα, εἶδα μὲ κάποιαν εὐχαρίστησιν τὴν νεοσύστατον ταύτην πόλιν ὅπου εὐρίσκομαι ἀκόμη. Τὸ κατάλυμά μου κεῖται περὶ τὸ Ἀπολλώνιον, περίπατον χαρίεντα τῶν μεγαλεμπόρων, βλέποντα πρὸς τὴν Τήνον· ὁ περίπατος οὗτος ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὠραιότερος ἂν ἦτο μακρύτερος, καὶ ὅπου εἶναι δυνατόν, πλατύτερος μὲ ὀλίγα δένδρα.

Ἡ ἀρχαιολογία τῆς νήσου εἶναι πολλὰ σύντομος· ἀνέφεραν περὶ αὐτῆς ἡ «Αἰγιναιά» προπέρουσι, καὶ πρὸ αὐτῆς Τουρνεφόρτος, Δελαρίκας καὶ ἄλλοι. Ὁ Ὅμηρος ἐπαινεῖ τὸ κλίμα, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰλλα τῆς νήσου

τ' ἀγαθὰ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ αὐτῆ ἐγέννησε τὸν φιλόσοφον Φερεκύδην. Ἐρμούπολις ἦτον πόλις ἢ τόπος τῆς παλαιᾶς Αἰγύπτου, ὅθεν καὶ Ἐρμούπολιτις νομὸς μεταξὺ Μέμφιδος καὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· δὲν εἰξεύρω ἂν εἶχε καὶ ἡ Ἑλλάς ἢ ἄλλο μέρος τῆς γῆς αὐτὸ τὸνομα· τὴν δὲ νῦν μεγαλοῦπολιν τῆς Σύρας ἐγέννησεν, ἔθρεψε καὶ ὠνόμασεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις.

Οἱ παλαιοὶ τῆς νήσου οἰκίτορες κατοικοῦν ὅλοι σχεδὸν ἐπὶ κωνοειδοῦς λόφου ἀπέχοντος $1/2$ ὥραν περίπου ἀπὸ τὸν λιμένα. Οἱ περισσότεροι ἐστάθησαν μὲ ἀνόητον καὶ ἀνελεύθερον δυστροπίαν ψυχροὶ πρὸς τὸν ἔθνικὸν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν τοὺς ἐσυνερίσθη, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠφέλησεν. Ἄξενοι καὶ γελοῖοι πρὸς τοὺς διοικουμένους ἀδελφούς των ἠθέλησαν νὰ δυσκολεύσουν τὴν κτίσιν τῆς Ἐρμούπολεως, ἡ ὁποία κατ' ὀλίγον τοὺς ἐπλούτισε καὶ τοὺς ἐπόλισεν. Ἄν δὲν λανθάνωμαι, εἶναι καὶ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο ἐν ἀπὸ τὸ μεγαλήτερα αἷτια διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐρμούπολις δὲν αὖξῃσε περισσότερον τὸ κατ' ἀρχάς, καὶ δὲν ἐκτίσθη ὁπωσοῦν κανονικώτερα.

Εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα τὰ βουνὰ καὶ οἱ βράχοι ἐννοοῦντο ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ εἶναι τὴν σημερινὸν ἔθνικὰ μὲ ἄλλην πολλὴν ἐργάσιμον γῆν· ἀγνοῶ διὰ ποῖον λόγον δὲν ὑπάρχει τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰς νήσους. Ἄν ὑποτεθῆ ὅτι αὐτὴ ἡ Τουρκία κατὰ καιροὺς παρεχώρησεν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νήσων τὴν κυριότητα ὅλης τῆς ἐπιφανείας, καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν εἶχεν ἡ ἐξουσία ἐδικὸν τῆς μέρος οὐδὲ πιθαμὴν, ἦτον εὐλόγον τάχα νὰ παραδεχθῆ τὸ νέον κράτος τοιαῦτα προνόμια ἀντιεθνικὰ καὶ ἐρημωτικά;

Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Ποριώτης, ὁ Σύριος, ἕσως καὶ ἄλλοι νησιῶται ἐζήτησαν τιμὰς ὑπερόγκους διὰ τὸν βράχον, τὸν ὁποῖον δὲν ἔσπειραν ποτε, ἢ δὲν ἠθέλαν νὰ τὸν δώσουν παντάπασι διὰ νὰ μὴ κατοικήσῃ καὶ ἄλλος εἰς τὸν τόπον των. Τί συμβαίνει ἐκ τούτου; ἀδικοῦνται προφανῶς ὅσοι ἔχουν δικαίωμα νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡ Ἑλλάς ἐν μέρει δὲν κατοικίζεται ποτέ.

Οὔτε τῶν οἰκιῶν ὁ ἀριθμὸς, οὔτε τῶν κατοίκων τῆς Ἐρμούπολεως εἶναι ποτὲ σταθερὸς καὶ ἐξηκριβωμένος. Ὅλα τὰ κτίρια καὶ οἱ δρόμοι φέρουν τὴν ἀταξίαν καὶ ἀσχημίαν τοῦ ἤδη παύσαντος προσωρινοῦ καὶ ἀβεβαίου τῶν γενικῶν πραγμάτων. Ὁ καθεὶς κατοικεῖ καὶ ζῆ ἐδῶ διὰ νὰ κατοικήσῃ καὶ ζῆσῃ ἄλλου, ὡς νὰ εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι θέλει ζῆσῃ πολὺν καιρὸν, ἢ ὅτι θέλει εὐτυχήσῃ κατὰ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ἐγὼ τοὺς παρακινῶ νὰ ἐναγκαλισθοῦν τὴν παροῦσαν βεβαιότητα ζῶντες, κτίζοντες, ἐμπορευόμενοι καὶ φροντίζοντες ὑπὲρ τῶν κοι-

νῶν καλῶν εἰς τὴν Ἑρμούπολιν ὡς παντοτεινοὶ κάτοικοι αὐτῆς. Εἰς τοῦτο εὐρίσκουν πολλοὶ τὰς ἀκολούθους δυσκολίας.

Ἐν πρώτοις ἀγνοοῦμεν, λέγουν, ἂν ὁ τόπος οὗτος θέλει ἔχει πάντοτε τὸ σημερινόν του ἐμπόριον καὶ δὲν ἐρημωθῆ καμμίαν ὥραν μὲ τὴν ἀναχώρησιν ὄλων τῶν ἐμπόρων· δεύτερον τί εὐχαρίστησις νὰ κατασταθῆ κανεὶς ὡς παντοτεινὸς κάτοικος εἰς πόλιν κακοκτισμένην, ἄνευ προϊόντων γῆς καὶ ἀγροκηπίας, μὲ κουβαλητὸν νερὸν καὶ τόσας ἄλλας οἰκονομικὰς ἐλλείψεις, ἐνὶ λόγῳ εἰς τόπον ἄχαριν, στενὸν καὶ δαπανηρόν; Ἴδου ἐν συντομίᾳ ἡ ἀπόκρισίς μου εἰς ὅλα ταῦτα.

Τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος εἶναι πασιδῆλως εἰς τὴν ἐμπορικωτέραν τῆς Μεσογείου θέσιν διὰ τὸν λόγον, ὅτι κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν τριῶν τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἠπείρων, Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, ὅπου τὰ μέρη ταῦτα ἔχουν πρὸς ἄλληλα σχέσιν εὐκολωτέραν· εἶναι εἰς τὸ πέρασμα τῆς Εὐξεινοποντικῆς ναυτιλίας ὑπαρχούσης καὶ ἀκμαζούσης ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων· ἔχει πολλοὺς λιμένας, προσόρμους, ναύτας καὶ ἄλλας εὐκολίας διὰ τὴν χονδρὴν καὶ λεπτὴν ναυτιλίαν. Ἐπὶ τουρκοκρατίας, ὅσον ἐμπόριον ἀνήκει ὡς ἀνωτέρω εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἐμοιράζοντο αἱ μεγαλόπολεις τῶν πέριξ ἠπείρων, διότι οἱ Τοῦρκοι οὔτε ἦσαν θαλασσινοὶ καὶ κάτοικοι τοῦ Αἰγαίου ποτέ, οὔτε ἤξευραν νὰ βοηθοῦν τὸ ἐμπόριον τῆς ἐπικρατείας των. Αἱ περιστάσεις ἄλλαξαν τώρα, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ πέλαγος τῶν Κυκλάδων ὡς μέλος κράτους ἐλευθέρου καὶ ἐμπορικοῦ θέλει ἀνακτήσει ἐξάπαντος τὰ φυσικὰ τῆς θέσεώς του δικαιώματα· ἀλλὰ μὴν ἡ Σύρα εἶναι τοῦ Αἰγαίου ὀμφαλός, καὶ διὰ τὸ εὖορμον καὶ εὐπλουν τοῦ λιμένος της ἐπιτηδειότατον ἐμπορεῖον ἢ κέντρον ἐμπορικόν. Ἄν αἱ περιστάσεις εὐκόλυναν τὴν κατοίκησίν της ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἅς μὴν ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι ἐσύντεινεν ὄχι ὀλίγον πρὸς τοῦτο καὶ ἡ θέσις τοῦ τόπου καὶ ἡ εὐκολία τοῦ λιμένος, καθὼς προείπομεν. Τί πρέπει νὰ συνάξωμεν ἐκ τούτων πάντων; ὅτι ἡ Ἑρμούπολις ἅπαξ κτισθεῖσα καὶ κατοικηθεῖσα ὑπὲρ τὰ δέκα ἡδη ἔτη δὲν θέλει ἐρημωθῆ ποτέ, καὶ ὄχι μόνον δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸ ἐμπόριόν της εἰς τὴν τελείαν καὶ εὐνομον τῆς Ἑλλάδος ἀποκατάστασιν, ἀλλ' ἐξεναντίας ἐκ τῶν προῤῥηθέντων λόγων καὶ τῆς παρελθούσης δεκαετίας εἶναι πιθανώτερον ν' αὐξήσῃ ἀκόμη καὶ ν' ἀκμάσῃ ποτὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἰδέαν· τούτου τεθέντος, ὅλα τὰ ἄλλα οἰκονομοῦνται. Ἐπρεπεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ μακαρίτου Κυβερνήτου νὰ γένη καὶ διὰ τὴν πόλιν ταύτην κάποιον σχέδιον, ὥστε κατ' αὐτὸ νὰ κτίζεται εἰς τὸ ἐξῆς καὶ νὰ ἐπισκευάζεται κατ' αὐτὸ νὰ διορθοῦν οἱ τόποι τῶν δημοσίων καταστημάτων, πλατεῖαι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τοῦτο ἂν δὲν ἐγινεν ἕως τώρα, πρέπει νὰ γένη ὅσον τάχιον· εἶναι ἀκόμη τόποι ἄκτιστοι, εἶναι καὶ τόποι

καλοὶ σκεπασμένοι ἀπὸ καλύβας καὶ οἰκημάτια, τὰ ὅποια καθ' ἑκάστην ἀγοράζονται πολλὰ εὐθυνὰ καὶ κατεδαφίζονται· ἔπρεπε κατὰ τὴν γνώμην μου ἢ Κυβέρνησις ἐξ ἀρχῆς ν' ἀγοράσῃ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους ὅλην τὴν ἀποδεδειγμένην ἰδιοκτησίαν, ὅση εὐρίσκεται εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ λιμένος καὶ τῆς πόλεως, διὰ τὸν τακτικὸν σχεδιασμὸν καὶ τὴν αὔξησιν αὐτῆς, πρᾶγμα ὠφέλιμον καὶ εἰς τὸ ἔθνος καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς τῆς νήσου κατοίκους. Νερὸν πηγαῖον πολλοὶ τόποι δὲν ἔχουν καὶ οἰκονομοῦνται ἀπὸ τὰ βροχινά· ἔπειτα ἡ Ἐρμούπολις ἔχει μιᾶς ἢ δύο πηγῶν νερὸν νὰ φέρῃ, ὅταν ἀποφασίσῃ, μὲ ὀλίγα ἔξοδα· πηγάδια ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ πολλά· κήπους ἔκαμε καὶ μὲ τὸν καιρὸν καλλιεργουμένη στολίζεται ὅλη ἡ νῆσος· ἔπειτα δὲν ἔχει ὁ Ἐρμουπολίτης πλησίον του τὰς ὠραίας ἔξοχὰς τῆς Τήνου, τῆς Ἄνδρου, τῆς Νάξου, ἀκόμη καὶ τὰ θερμὰ τῆς Κύθνου λουτρὰ;

Τὰ δημόσια καλὰ συσταίνουν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν πόλεων· ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα ζῆλος ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου ὠφελεῖ καὶ τιμᾷ τὸν τόπον ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν καὶ δύναμιν· δυστυχία εἰς τὸν τόπον, ὅπου δὲν εἶναι ἄνθρωποι φροντίζοντες διὰ τὰ κοινὰ καλὰ. Ἐδῶ χρεωστοῦμεν εἰς τὸν Σμυρναῖον Ζαλίκην τὸ μέγεθος καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῆς πρώτης ἐκκλησίας· εἰς τὸ φιλόπτωχον τοῦ Ῥοδίου Μηλιόνη τὸ νοσοκομεῖον, εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς τὴν ἀνέγερσιν τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων. Μένει νὰ φροντίσουν οἱ Ἐρμουπολίται περὶ συστάσεως μεγάλου γυμνασίου, ὅπου ἐκτὸς τῆς προγονικῆς γλώσσης, τῆς λατινικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς νὰ σπουδάζουν οἱ νέοι τὴν φιλολογίαν ὅλην, τὰς ἐπιστήμας καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν διδάσκαλον ἢ τὸν πεπαιδευμένον μαθήματα. Ὡς κέντρον τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ ἔμπορίου τῶν Κυκλάδων ἢ Σύρα χρεωστεῖ αὐτὸ τὸ καλὸν εἰς τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Εἶναι δύσκολον νὰ γένη; ὄχι, οἱ φιλόκαλοι καὶ φιλόμουσοι Ἐρμουπολίται ἔχουν εἰς τοῦτο καὶ προθυμίαν καὶ χρήματα· Προσμένει μόνον ἡ ἐπιχείρησις ἓνα Ζαλίκην, Μηλιόνην ἢ ἄλλον θερμὸν ζηλωτὴν εἰς τὰ κοινὰ καλὰ.

Θέων Ξενομίδης¹⁾.

(Ἔπεται ἐκ τῆς συλλογῆς Ἰ. Βλαχογιάννη ὑπὸ χρονολ. 15/27 Ἀπριλ. 1833 πρωτότυπον ἔγγραφον Φριδερίκου Χίλδνερ πρὸς τοὺς ἐφόρους τῶν δημοσίων διδασκτικῶν καταστημάτων Ἐρμουπόλεως, παρακαλοῦντος ἵνα ἀντικατασταθῇ ἐν τῇ ἐπιστάσει τού-

1) Ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦτο πιθανῶς κρύπτεται Χιὸς τις ἐλθὼν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ.